

je pohabljen ali spaka. Odbirati nam je torej v zboljševanje takošnih živinčet, ki slabih lastnosti sicer nimajo na sebi pa vendar gledé na zunanost in drugače sploh niso preveč različna.

Mnogo premalo izkušanih gospodarjev stori ta pregrešek, da so s prvimi žlahtnimi mladiči uže zadovoljni in od teh samce odbirajo za nadaljšnje plemenovanje. Nasledek pa je: ali žlahtnjenje celó običi ali mladi zarod se sprevrže na staro nazaj, kajti le tiste lastnosti plodijo živinčeta zanesljivo dalje naprej, ki dotične dobre lastnosti res imajo in so jih ohranile nepretrgano od začetka skoz več rodov. Zgodi se uže časih, da nam lepa žival zaplodi lep in žlahten zarod, čeravno njenih starišev ne poznamo, vendar zanesljivo to ni. Enako ni pričakovati nedvojbeno, da bode žival iz žlahtne plohe plodila le žlahtne mladiče, čeravno sama pogreša dotične dobre lastnosti. (Da se zarod sprevrže na staro nazaj, to se tudi pripeti.) Mogoče, da se enkrat posreči, pa zanesljivo ni. Tisti gospodarji torej, ki resnobno hočejo zboljšati svoja plemena, naj tako dolgo od in od samcev kupujejo ali jemljejo za plemo, dokler jih sami si ne vzredijo; prvih samcev od novega plemena pa naj ne puščajo po plemenu.

Za tem je treba odbirati za plemo tudi takošnih samic, ki zaželeno dobre lastnosti res imajo ter se vé da so pri dotični plohi uže skoz več rodov bile ohranjene. Tako odbranim samicam naj pripustijo zanesljivo dobrih samcev in potem smejo upati, da dosežejo svoj cilj. Zarod novi bo ohranjeval stalno vse dobre lastnosti. Kdor bo pa zavoljo lepote mlado stvar na plemo pustil brez ozira na to, kakošni so njeni stariši bili, ta bo slabo napredoval.

Ali se izplača rediti kuretnino?

Spisuje H. Almoslechner.

(Dalje.)

Za križanje z drugimi kokošnjimi plemeni laška kokoš ni priporočljiva.

Kokošnjih plemen, ki imajo koristiti v prvi vrsti z veliko množico mesa, imamo več vrst, izmed katerih se najbolj odlikujejo francoski plemeni Crèveceur, La Flèche in Houdan. Prva dva plemena sta za naše razmere preobčutljiva, za to hočem popisati le zadnje plemo, to je, Houdan, katero je po vsem izvrstno, dá veliko mesa ter ob enem nanosi precej jajc.

Houdanska kokoš je doma iz houdanske občine pri Parizu. Greben je dvojen ter podoben odprti knjigi. Na glavi ima velik čop ter peresa po životu enakomerno črno in belo pisana. Petelin houdanskega plemena tehta 4 do 4 $\frac{1}{3}$ kilograma, teža jajc je pa do 85 gramov. Kakor uže gori povedano, so vse dobre lastnosti v tem plemenu spojene; za opitanje ni potrebno ničesa družega okreniti, ko nekoliko več krme polagati. Kot posebno dobro lastnost moram še omeniti, da kokoš tega plemena skoraj nikoli ne kloka. Kokoši iznesejo na leto 140 do 150 jajc.

Prav izvrstno je houdansko plemo za križanje z našim domačim kokošnjim plemenom. Kakovost in količnost mesa se izdatno izboljša in leženje jajc se pospeši.

Po mojih izkušnjah zamorem le pritrditi opazovanju najimenitnejšega strokovnega pisatelja dr. A. Baldamusa, kateri piše o laški kokoši, da tako pridno nosi jajca, da se sme, kar se tega tiče, ta kokoš najboljše prištevati, kar je dosedaj znanih. Se ve da, zaostaja to plemo o produkciji mesa še za francoskimi plemeni, a pravilno ravnanje pri izberi ra rejo in umno

priznanje s francoskimi plemeni naredilo bi to plemo za najpopolnejše.

O houdonski kokoši ravno ta pisatelj pravi, da ta kokoš res vse lastnosti v veliki meri v sebi združuje; zgodnja zrelost in hitra rašča so pa najznamenitejše lastnosti na nji.

Ako kdo izmed gospodov čitateljev hoče v reji teh plemen kaj natančnejega poizvedeti, obrne naj se name, postregel mu bodem zadovoljno; tudi se pri meni v Pergu na Zgornjem Avstrijskem dobijo vplodena jajca imenovanih kokošnjih plemenov po 20 kr. kos.

O kopitnih mazilih.

Da se rog obdrži voljen in vlažen, se maže kopito po stenah in pod nadkopitnem svitkom z mazili, katerih imamo na cente. Kakor vsak berač svojo mavho hvali, tako hvali eden to, drug drugo mazilo. Prav za prav kopito, katero se drži dovelj na mokrem, ne potrebuje nobenega mazila; resnicotega nam dokazujejo kopita divjih konj, katerih tudi nihče ne maže in vendar imajo veliko boljši rog od naših domačih konj. Tudi se živi rog kopita, nad katerim in pod katerim je mnogo krvnih žilic, iz katerih se redi, ne sme primerjati z našimi čevlji ali škornjicami, katere so mrtvo usnje in ga mažemo za to, da se ne razpoka itd. Če pa ravno ne branimo kopitnega roga z mazili mazati, moramo pa tudi vedeti, zakaj in kedaj ga mažemo, da bomo spoznali, katera mazila so dobra, katera pa škodljiva.

Kopito se zato maže, da mast, katera rog prevleče, prvič zadržuje vlažnost, da posebno o suši in vročini ne more prenašlo iz kopita izpuhteti in tako roga usušiti; drugič pa se maže zato, da preobilna mokrota taci konj, ki zeló po mokrem hodijo, ne more v rog. Znabiti, da po tankih luknjicah, ki jih ima rog, kakor vsaka stvar, se rožene nitke namazane masti nekoliko navzamejo; ali to ne sega daleč in ostane le bolj pri vrhu.

Iz tega se očitno razvidi, da le čista mast in čisto olje, ki ne sme biti nikdar žarkovo ali s kakimi družimi razjedljivimi rečmi zmešano, more pripomoči k gori imenovanemu namenu. Vsa druga mazila, smolnata, dišeča, osoljena so škodljiva in so strup kopitu. Tudi mazilo, če žarkovo, razjé lože in storí rog krhek in pršiv.

Sveže laško, lanéno, konopno olje, sveža neosoljena mast, loj, maslo, surovo maslo so najboljše mazila; vse pa presega tista mast, ki se dobiva v lekarnicah pod imenom „Kakao-Butter“, zato, ker ta mast ne postane lahko žarkova. Voska pridevati takim mazilom ni škodljivo, pa se mora porej med žrjavico raztopiti. Za izgled zapišemo tako mazilo. Vzemi rumenega voska (raztopljenega), prešičje masti in lanenega olja — enega toliko, kolikor družega, in napravi si kopitno mazilo, ki se hrani v dobro zamašenem loncu. Ako hočeš dati mazilu črnkasto barvo, kupi si v lekarnici ali štacuni žgane slonove kosti ali frankobrodskega črnila in primešaj tega toliko, kolikor je treba, da mazilo dobi črnkasto barvo. Jemljejo se v ta namen tudi saje, ki so pa uže bolj oistre, kakor uni dve črnili. — Nekateri mislijo, da čebuljin ali češnjev sok, zeleni volk (Grünspan) in druge enake mazarije kopitnemu mazilu dajo moč, da se bolj v rog vrine; ali taki ne vedó, kaj je rog, kaj je čebula, kaj je zelen volk! Umen in skušen človek se varuje taci mazarij.

Po dvakrat v tednu naj se namaže kopito z navetovanimi mazili; katero naj se izvoli, je vse eno.

Le predno se namaže rog, naj se čisto izmije, da je snažen. Namaže naj se zvečer, da konj potem brž na pot ne gre, in se v mazilu preveč praha itd. ne zasede. Namaže naj se pa vselej zmerno, da se mazilo po nepotrebnem ne trati.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 17. Kako se mlad, 3 leta star konj odvadi, da ne bo uporn (štatljiv), to je, da v hrib peljaje se ne bode zaletaval nazaj ali v stran? (Ž. v K.)

Odgovor. Konjska upornost (trma, trmoglavost, štatljivost) zamore biti ali slaba lastnost in razvada živine, ali pa tudi organska bolezen, to je, motenje pravičnega organskega delovanja v možganih. Ako je upornost le razvada in nasledek slabega ravnanja s živino, da se ta slaba lastnost s potrpežljivostjo in razumom odpraviti, če je pa upornost nasledek organske bolezni v možganih, je pa vse prizadetje zastoj. V prvi vrsti treba je vzroke upornosti poznati.

Vzroke upornosti, koja je nasledek slabemu ravnanju ali sploh kateremu unanjemu učinku, na pr. čezmerno pretepanje, nerodna oprava, nerodnost hlapca, ki večkrat prav ubogljivo žival tako iz uma spravi, da ne vé, kaj bi storila, je lahko najti. Konj postane tudi uporen na krajih, na kojih se mu je kedaj kaka nesreča zgodila, na pr. da je padel, da se je voz zvrnil, da ni mogel izpeljati ali pa da se je ustrašil. V vseh teh slučajih ni druzega storiti, kakor vzrok, če je znan, odstraniti. Razun tega se pa z lepim in prizanesljivim ravnanjem in potrpežljivostjo več opravi, kakor s tepenjem in kričanjem. Ravno tako, kakor se zamore najubogljivejša žival storiti uporna z neusmiljenim ravnanjem, tako se zamore tudi najbolj uporna živina z lepim in prijaznim ravnanjem ubogljiva storiti.

Znamenja upornosti, ki je nasledek organske bolezni v možganih, so pa sledeča: V hlevu ne pokažejo taki konji nič bolnega; pri delu pa, naj bo pri jahanju ali pri vožnji, se mahoma ustavijo brez kakega vidljivega ali znanega vzroka; spenajo se na kvišku, silijo nazaj ali se obračajo in ne dajo se zopet naprej spraviti, ne z lepim, ne z grdim. Ako jih hočeš s silo naprej spraviti, ostanejo mirni ter trmoglavost na mestu stojé ali pa največkrat s kopiti bijejo, se kvišku spenjajo, da na hrbet padejo ali pa uidejo nazaj brez ozira na kake napotke, jarke itd. Pri vsem tem se pa krvne posode v glavi (žile) napnejo, oči ven stopijo, ter zabodeno gledajo, nosnice so široko odprte in konj z močno sapo diha. Taka upornost naravno ne traja dolgo, konj se kmalu umiri in je zopet tako ubogljiv ko prej. Bolezen napade konja včasih bolj redkokrat, včasih bolj pogosto. Napadi so ali vedno enako silni ali pa postajajo od slučaja do slučaja silnejši, tako, da postanejo konji popolno nerabljivi.

Upornost, ki ima v vzrok notranji bolezen, je neozdravljiva. Z mirnim, premišljenim pa resnim ravnanjem dá se moč bolezni nekoliko zmanjšati ter žival vsaj za rabo obdržati. Upornost, naj izvira iz katerega koli vzroka, se prišteva postavnim zavarovanim boleznim (patentnim tadelom), za katero velja rok 30 dni.

Z upornostjo se pa ne sme zamenjati plašljivost, ker ta ne obstoji v svojeglavnosti in trmi živali, ampak le v strahu pred kako rečjo, da uide in kar naprej dere, dokler jo ne vjamejo ali dokler sama ne ostane popolno spehana. Plašna živina se dá z lepim in rahlim ravnanjem zopet popraviti, uporna živina pa nikdar ne, ne z lepo ne z grdo.

Vprašanje 18. Kako naj se ravna s kravami, da ne dobodo gob in kako se gobe odpravijo. (A. T. v K.)

Odgovor. Bolezen, katero imenujete gobe, ne poznamo. Gobam podobni izrastki se na živalskem životu dobé večkrat in na različnih krajih. Povsod je ozdravljanje drugačno, zato blagovolite nam pojasniti, katero bolezen imenujete gobe, na katerem delu života se nahajajo in kakošne so?

Vprašanje 19. Kje se dobi Št. Janževa rž? (A. T. v K.)

Odgovor. Zanesljivo dobro seme Št. Janževe rži doboste na semenski kulturni postaji grofa Attemsa v Gradci.

Gospodarske novice.

* *Enodnevni tečaj v izobraženje izvedencev o trtnošnih zadevah* bode koncem meseca maja ali začetkom junija v Veliki Dolini, okrajnega glavarstva krškega. Podučeval bode vodja preiskovalne komisije g. Karol Reichel. Vdeleženci dobijo na dan po 3 gold. dne in plačano vožnjo za drugi razred na železnici, kjer pa železnice ni, primerno odškodnino za potovanje.

* * *

* *Državne podpore v prospek kmetijskega poduka na Kranjskem* ni c. k. kmetijska družba letos nič dobila, izvzemši navadne podpore za podkovsko šolo in pa uže lansko leto dovoljene štipendije za obiskovanje ene više kmetijske šole. Prošnja kmetijske družbe za podporo v pospeševanje živinoreje ni še rešena.

* * *

* *Pokrajinsko kmetijsko razstavo* napravijo letos v jeseni v Mariboru.

* * *

* *Deželna kmetijska in obrtniška razstava* bode letos v Celovci.

* * *

* *Premiranje goveje živine v Kranjski gori* za radoliški okraj dovolilo je c. k. ministerstvo na prošnjo c. kr. kmetijske družbe. Posameznosti bode kmetijska družba še o svojem času objavila. Premiranje vršilo se bode skoraj gotovo meseca septembra.

* * *

* *Enketa v posvetovanje nove postave zadevajoče komasacijo posestev* zborovala bode v Ljubljani 27. t. m., pri kateri bode tudi navzoč dotični poročevalec c. k. ministerstva za poljedelstvo.

Nova postava.

Postava za živinorejce.

(Konec.)

§. 11.

Prestopki tega zakona, v kolikor ne spadajo pod določila zakona z dné 29. februarja 1880. leta (št. 35 drž. zak.), in posebno pod one §§. 15, 16, 29, 31, 32, 33, 44 in 45, oziroma pod določila zakona z dne 24. maja 1882. l. (št. 51 drž. zak.), kaznujejo se tako:

a) Kdor spušča žebca brez dopustila za plačilo ali brez plačila na tuje kobile, kaznuje se z globo 5 gold. do 1000 gold.;

*